

Vergaderjaar 1985–1986

19 529

Vaststelling van titel 7.17 (verzekering) en titel 7.18 (lijfrente) van het nieuwe Burgerlijk Wetboek

B

ADVIES RAAD VAN STATE

Aan de Koningin

's-Gravenhage, 25 februari 1986

Bij Kabinetsmissive van 12 november 1985, no. 40, heeft Uwe Majesteit, op voordracht van de Minister van Justitie, bij de Raad van State ter overweging aanhangig gemaakt een voorstel van wet met memorie van toelichting tot vaststelling van titel 7.17 (verzekering) en titel 7.18 (lijfrente) van het nieuwe Burgerlijk Wetboek.

1. In het algemeen gedeelte van de memorie van toelichting wordt onder punt 9 de toetsing van het wetsvoorstel aan de deregulering ter sprake gebracht. De Commissie-Geelhoed heeft in haar eindbericht aandacht besteed aan de betekenis van terugdringing van regelgeving in de privaatrechtelijke wetgeving en opgemerkt dat de wetgever terughoudend en voorzichtig moet zijn met het opleggen van dwingende privaatrechtelijke voorschriften. In het onderhavige wetsvoorstel zijn – zoals in het algemeen gedeelte van de toelichting onder punt 4 wordt opgemerkt – belangrijk meer bepalingen van dwingend recht opgenomen dan in het voorontwerp. Naar het oordeel van de Raad van State dient in de memorie van toelichting aandacht te worden besteed aan de vraag of die toename inderdaad is geboden.

NADER RAPPORT

Aan de Koningin

's-Gravenhage, 12 mei 1986

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw Kabinet van 12 november 1985, nr. 41, machtigde Uwe Majesteit de Raad van State zijn advies betreffende het bovenvermelde voorstel van wet rechtstreeks aan mij te doen toekomen. Dit advies, gedateerd 25 februari 1986, nr. W 03.85.0575/04.6.07/moge ik U hierbij aanbieden.

1. Onder punt 4 van het algemeen deel van de memorie van toelichting is aangegeven dat de bescherming van de verzekeringnemer, in het bijzonder van de nemer die natuurlijk persoon is en niet handelt in de uitoefening van een beroep of een bedrijf, noodzaakte aan verscheidene bepalingen in het wetsvoorstel een dwingendrechtelijk karakter te geven. Bij de aanwijzing van deze dwingende bepalingen is terughoudendheid betracht en zijn de belangen van het verzekeringsbedrijf en van de verzekeringnemer en verzekerde tegen elkaar afgewogen. Tegenover de grotere bescherming van de consument staat de grotere doorzichtigheid van het verzekeringsprodukt. Het is niet te verwachten dat deze bepalingen de lasten voor het bedrijfsleven, met inbegrip van het verzekeringsbedrijf, zullen verzwaren. In de dereguleringsparagraaf is op de aard van de in het wetsvoorstel voorkomende dwingende bepalingen en de mogelijke gevolgen van die bepalingen voor het bedrijfsleven ingegaan.

2. Uit het eerste en tweede lid van artikel 7.17.1.4 volgt dat op de verzekeringnemer een mededelingsplicht rust ten aanzien van feiten die een derde kent of behoort te kennen. Het is de Raad niet duidelijk hoe daarmee het bepaalde in het vierde lid van artikel 7.17.1.6 is te rijmen. In dat vierde lid gaat het om een fout van een derde met de opzet om de verzekeraar te misleiden. Indien het de bedoeling is de derde een zelfstandige mededelingsplicht tegenover de verzekeraar te geven, dient naar het oordeel van de Raad artikel 7.17.1.4, tweede lid, te worden gewijzigd. Is dit niet de bedoeling, dan moet artikel 7.17.1.6, vierde lid, worden aangepast. Voorts is het de Raad niet duidelijk waarom in artikel 7.17.1.5, tweede lid, niet en in artikel 7.17.1.6, vierde lid, de derde wel wordt genoemd.

3. Uit het bepaalde in het derde lid van artikel 7.17.1.4 blijkt dat de mededelingsplicht bij de persoonsverzekering ten aanzien van meerderjarige derden anders is dan ten aanzien van minderjarige derden. Het valt in de eerste plaats op dat de reden voor dit onderscheid niet in de toelichting wordt gegeven. Voorts doet zich de vraag voor of dit onderscheid in overeenstemming is met de maatschappelijke ontwikkeling. Met name lijkt het twijfelachtig of het redelijk is de verzekeraar ook in die gevallen met een groot risico te belasten waarin sprake is van oudere minderjarigen. De Raad is van mening dat aan dit punt nader aandacht dient te worden besteed.

2. Op de derde rust geen zelfstandige mededelingsplicht jegens de verzekeraar. Artikel 7.17.1.6 lid 4, dat in dit opzicht tot misverstand aanleiding zou kunnen geven, is gewijzigd. Artikel 7.17.1.5 lid 2 geeft aan de verzekeraar een opzeggingsrecht in het geval hij vóór de verwezenlijking van het risico ontdekt dat de verzekeringnemer met het opzet tot misleiding niet aan zijn mededelingsplicht heeft voldaan. Indien de verzekeringnemer zelf geen opzet tot misleiding had, maar de derde wel, gaat een recht van opzegging, dat het geheel van de verzekering betreft, te ver. Zie de toelichting op lid 2. Artikel 7.17.1.6 lid 4 betreft het recht op uitkering na verwezenlijking van het risico bij opzettelijke misleiding. Indien de derde het opzet tot misleiding had, dient uitkering aan deze derde niet te volgen.

3. Artikel 7.17.1.4 lid 3 is in het bijzonder afgestemd op persoonsverzekeringen waarbij de ouders de verzekering mede ten behoeve van hun kinderen hebben gesloten. De ouders zullen, omdat hun minderjarige kinderen onbekwaam zijn zelf een overeenkomst tot geneeskundige behandeling sluiten, als hun wettelijke vertegenwoordiger op de hoogte zijn van hun medische behandelingen. Om deze reden was hier de mededelingsplicht gekoppeld aan de meerderjarigheids grens. Van minderjarige werd niet gevergd dat zij de verzekeringnemer van de van belang zijnde feiten op de hoogte zouden stellen. Inmiddels is er aanleiding een andere leeftijdsgrens te hanteren. In voorbereiding is een wetsvoorstel dat minderjarigen van 16 jaar en ouder bekwaam maakt een overeenkomst inzake geneeskundige behandeling ten behoeve van zich zelf te sluiten (Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten in verband met de opnemingsbepalingen omtrent de overeenkomst tot het verrichten van handelingen op het gebied van de geneeskunst). Aan dat voorstel ligt de gedachte ten grondslag dat een minderjarige van die leeftijd voldoende oordeel des onderscheids heeft om omtrent eigen medische behandeling te beslissen. Van deze minderjarige, die bovendien voor een medische behandeling niet de toestemming van zijn wettelijke vertegenwoordiger nodig heeft, mag ook worden verwacht dat hij voor het sluiten van de verzekering ten behoeve van zijn verzekeraar de van belang zijnde feiten mededeelt. Wettekst en toelichting zijn aldus gewijzigd.

4. In het eerste lid van artikel 7.17.2.4a wordt bepaald dat de verzekeringnemer de aanwijzing van een derde niet kan herroepen. In de toelichting (bladzijde 44) wordt opgemerkt dat hiermee is bedoeld: zonder medewerking van de verzekeraar of van de derde. Deze bedoeling dient naar 's Raads mening uitdrukkelijk in de tekst tot uitdrukking te worden gebracht.

5. Volgens artikel 7.17.2.9, tweede lid, geldt opzet of schuld van de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de verzekerde als opzet of eigen schuld van de verzekerde. In de toelichting wordt dienaangaande opgemerkt: «Indien echtgenoten in algemene gemeenschap van goederen zijn gehuwd kan op goede gronden worden aangenomen dat, indien één hunner zaken van de gemeenschap verzekert, ook de ander verzekerd is, zodat de verzekeraar ook op zijn of haar schuld beroep zou kunnen doen». En voorts: «De mogelijkheid hiervan zou dan afhangen van het regime van het huwelijksgoederenrecht. Het thans voorgestelde tweede lid stelt dit onredelijk verschil terzijde». Het is de Raad niet duidelijk waarom deze bijzondere regel van het tweede lid voor gehuwden moet gelden, indien de grond daarvoor kennelijk niet in het huwelijksgoederenregime is gelegen. Is die grond wellicht het samenleven van de echtelieden? Zo ja, dan is niet duidelijk waarom de bepaling zich niet uitstrekt tot andere samenlevingsvormen.

6. In het derde lid van artikel 7.17.2.25 wordt subrogatie uitgesloten ten aanzien van een bepaalde groep personen die naast de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot ook «bloedverwanten in de rechte lijn, huisgenoten of werknemers van een verzekerde» omvat. In de memorie van toelichting ware uiteen te zetten waarop die keuze berust, alsmede wat onder «huisgenoten» dient te worden verstaan.

7. Voor enkele redactionele kanttekeningen moge het college verwijzen naar de bij het advies behorende bijlage.

4. De bedoeling van artikel 7.17.2.4a is in de tekst verduidelijkt.

5. Ten behoeve van de rechtszekerheid is de regel van artikel 7.17.2.9 lid 2 beperkt tot gehuwde personen. Weliswaar vormt uitgangspunt de gedachte dat de beide echtelieden ten aanzien van in de gemeenschap vallende zaken als verzekerde zouden kunnen worden aangemerkt, maar beslissend is dat er bij gehuwden een tot lotsverbondenheid leidende levensgemeenschap aanwezig is waarbij, in de verhouding tot de verzekeraar, het door opzet of grove schuld veroorzaken van schade in de risicosfeer van de echtelieden ligt. Grondslag van de regel vormt niet het enkele samenleven van betrokkenen of het delen van bepaalde kosten. Een uitbreiding zou moeten plaatsvinden tot andere samenlevingsvormen die in de hier geschetste opzichten met het huwelijk vergelijkbaar zijn. Omdat een burgerrechtelijke regeling ontbreekt, zal het niet altijd even gemakkelijk zijn vast te stellen dat er sprake was van een dergelijke samenleving. Derhalve past het op deze plaats aan een dergelijke samenleving slechts dan dezelfde gevolgen als aan een huwelijk te verbinden indien daarvoor een dwingende noodzaak aanwezig is. Deze noodzaak ontbreekt omdat in de verzekeringsovereenkomst schade veroorzaakt door opzet of schuld van in de overeenkomst aan te duiden derden kan worden uitgesloten.

6. In de toelichting op artikel 7.17.2.25 is uiteengezet waarop de uitsluiting van subrogatie ten aanzien van deze personen berust en wat onder huisgenoten moet worden verstaan.

7. Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om in overleg met de praktijk enige technische wijzigingen in details aan te brengen in de

artikelen 7.17.3.21-23b betreffende de uitwinning van verzekeringen en verzekeringsuitkeringen. De oorspronkelijke tekst van deze artikelen voor zover gewijzigd en van de toelichting op die artikelen is in de lijst van wijzigingen opgenomen.

8. De redactionele kanttekeningen van de Raad zijn in het voorstel en in de memorie van toelichting overgenomen met de volgende uitzonderingen.

De gebruikte aanduiding van de leden van artikelen (lid 2 i.p.v. tweede lid) stemt overeen met het gebruik in de andere boeken van het nieuwe Burgerlijke Wetboek en is derhalve gehandhaafd. Aanwijzing 25 laat hiervoor ruimte.

Aan de wijze waarop in de artikelen 7.17.3.7, 7.17.3.16 en 7.17.3.16a van ficties gebruik is gemaakt, kleeft niet het bezwaar dat de regel zich te ver van de werkelijkheid zou verwijderen. Een herschreven redactie zou de kortheid en duidelijkheid niet ten goede komen.

Het gebruik van het woord «fout» wanneer het gaat om niet-naleving van de mededelingsplicht is minder op zijn plaats gelet op de betekenis die elders in het nieuwe Burgerlijk Wetboek aan dit begrip is toegekend. Hetzelfde geldt voor het woord verzuim, terwijl het woord verzwijging, evenals in artikel 251 Wetboek van Koophandel, niet op alle gevallen van niet-naleving van de mededelingsplicht betrekking behoeft te hebben. Derhalve is het woord fout in de wettekst geschrapt en vervangen door de meer neutrale aanduidingen niet-nakomen en handelen.

Ik veroorloof mij u in overweging te geven, het hierbij gevoegde gewijzigde voorstel van wet en de daarmee in overeenstemming gebrachte overeenkomstig het vorenstaande gewijzigde memorie van toelichting aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

De Raad van State geeft U in overweging het voorstel van wet te zenden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, nadat aan het vorenstaande aandacht zal zijn geschonken.

De Vice-President van de Raad van State,
W. Scholten

Lijst van redactionele kanttekeningen, behorende bij het advies no. W03.85.0575/04.6.07 van de Raad van State van 25 februari 1986

- In het ontwerp ware punt 25 van de Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek in acht te nemen.
- Punt 7 van de Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek ware in acht

te nemen: artikelen 7.17.1.4, tweede lid, 7.17.1.14, derde lid, 7.17.2.5, vijfde lid, 7.17.3.4a, derde lid, 7.17.3.5, tweede lid, en 7.17.3.14, eerste lid.

– Punt 12 van de Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek ware in acht te nemen: artikelen 7.17.3.4, derde lid, onder a, 7.17.3.4a, tweede lid, 7.17.3.6a, eerste lid, en 7.17.3.7.

– Ficties waren overeenkomstig punt 10 van de Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek te vermijden: artikelen 7.17.3.7, 7.17.3.16 en 7.17.3.16a.

– Punt 6 van de Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek ware in acht te nemen: artikel 7.17.3.13, tweede lid.

– In punt 6 van de memorie van toelichting ware punt 35 van de Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek in acht te nemen.

– In punt 9 van de memorie van toelichting ware punt 109 van genoemde Aanwijzingen te hanteren. Dit ware eveneens te doen in de toelichting op artikel 7.17.1.4, vierde lid, (bladzijde 16 bovenaan, vindplaats Wet op de justitiële documentatie en op verklaringen omtrent het gedrag) alsmede in de toelichting op artikel 7.17.3.9 (bladzijde 89).

– Te overwegen ware het woord «fout» in onder meer artikel 7.17.1.5 te vervangen door «verzuim» of «verzwijging» (memorie van toelichting, bladzijde 13, infra en bladzijde 14, infra).

– Het woord «bij» in de aanhef van artikel 7.17.2.5b, ware te vervangen door: na.